

Remissvar över betänkandet SOU 2023:44 En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga

Sammanfattning

Utredningens huvudförslag är att påföljden Sluten ungdomsvård ska tas bort och ersättas av fängelse för unga lagöverträdare. Förslaget är en vändpunkt i svensk kriminalpolitisk. Även om antalet barn och unga som direkt kommer att beröras av reformen är förhållandevis få, ska signalvärdet av en sådan kriminalpolitisk reform inte underskattas. Linnéuniversitetet anser att stora och principiellt viktiga frågeställningen, exempelvis om hur barn och unga som begått mycket allvarlig brottslighet ska hanteras straffrättsligt, bör utredas inom ramen för en parlamentariskt sammansatt kommitté. På samma sätt som inom andra politikområden kommer de samhällsliga kostnaderna av dagens politiska reformer att få betalas av morgondagens medborgare. En bred genomlysning av hur samhället på bästa sätt ska reagera på barn och ungdomars brottslighet är därför av central betydelse. Frågan borde därför ha utretts på ett betydligt mer djuplodande sätt.

Utredningens förslag

Utredningen om frihetsberövade påföljder för unga gör inledningsvis bedömningen att Kriminalvården är den myndighet som har de bästa förutsättningarna att åstadkomma en obligatorisk och strukturerad övergång mellan verkställighet på institution och frihet för barn och unga som dömts till en frihetsberövande påföljd. Utgångspunkten för utredningen har genom ett tillkännagivande från riksdagen varit att en sådan reform ska ske.

Synpunkter

Linnéuniversitetet instämmer i utredningens bedömning av behovet av en ventil för vissa barn att avtjäna fängelsestraffet i annan miljö än på kriminalvårdsanstalt. Däremot ifrågasätter universitetet utredningens förslag till ändring av 32 kap. 5 § brottsbalken som innebär att allmän domstol både dömer ut fängelsestraffet och fattar beslut om var straffet ska verkställas. I och med att utredningen föreslår att påföljden sluten ungdomsvård utmönstras ur påföljdssystemet blir valet mellan vistelse på anstalt eller särskilt ungdomshem en verkställighetsfråga istället för en fråga om påföljdsval.

Verkställigheten av påföljder är normalt inte en fråga för de allmänna domstolarna. Till exempel ansvarar Kriminalvården för genomförandet av utdömd ungdomsövervakning med en skyldighet att samverka med socialnämnden. Kriminalvårdens beslut kan överklagas till förvaltningsdomstol. Ytterligare exempel återfinns dels i bestämmelserna om ansökan om att avtjäna ett fängelsestraff utanför anstalt genom elektronisk övervakning, kallad fotboja, och dels i regleringen av

verkställigheten efter utdömd rättspsykiatrisk vård där chefsöverläkare och förvaltningsdomstol beslutar om verkställighetsform.

Vid verkställighet av ungdomspåföljder är det Kriminalvården och socialtjänsten som har kunskapen om vilka särskilda behov den unge har och om dessa behov bäst tas om hand på anstalt eller ett särskilt ungdomshem. Enligt Linnéuniversitetet har dessa båda myndigheter de bästa förutsättningarna att besluta om verkställighetsform utifrån barnets bästa och behovet av samhällsskydd.

Kriminalvården i samverkan med socialnämnden bör därför, i likhet med vad som gäller för ungdomsövervakning, besluta om formerna för verkställigheten av fängelsestraffet. Därtill innebär en sådan ordning att systematiken i lagstiftningen upprätthålls genom att ett överklagande prövas i förvaltningsrättslig ordning.